RDEČI PRAPOR

Glasilo jugoslovanske socialne demokracije.

Izhaja v Ljubljani vsako sredo in soboto.

Naročnina za avstro-ogrske kraje za celo leto 10·40 K, za pol leta 5·20 K, za četrt leta 2·60 K, mesečno 90 vin.; za Nemčijo za celo leto 12 K, za pol leta 6 K, za četrt leta 3 K; za Ameriko za celo leto 14 K, za pol leta 7 K.

Posamezna številka 10 v

Reklamacije so poštnine proste **Nefrankirana pisma** se ne sprejemajo. **Rokopisi** se ne vracajo **Inserati.** Enostopna petit-vrstica (širina 83 mm) za enkrat 20 vin. večkrat po dogovoru.

98. štev. V Ljubljani, v sredo, dne 11. decembra 1907 Leto X.

NASLOVA: Za dopise in rokopise za list: **Uredništvo «Rdečega Prapora», Ljubljana.** — Za denarne pošiljatve, naročila na list, reklamacije, inserate i. t. d.: **Upravništvo «Rdečega Prapora», Ljubljana,** Jurčičev trg štev. 8/I.

Delavski žepni koledar za leto 1908 je ravnokar izšel.

Cena 80 vin., po pošti 10 vin. več.

Pri manjših naročilih se pošilja denar naprej, drugače se izvrši naročilo po povzetju.

Naroča se pri upravnišivu «Rdečega Prapora», kamor se pošilja tudi denar.

Upravništvo.

Vlada in draginja.

Poročali smo že, da je poljedelski minister gospod Ebenhoch sklical enketo, ki naj bi se posvetovala o vladajoči draginji in o sredstvih, s katerimi bi se jo omejilo. Že takrat smo izrekli, da nimamo prav nič zaupanja v to akcijo, zakaj dokler je gospod Ebenhoch poljedelski minister, imajo podraževalci živil premočno zaščito. Ko sta bila socialistična predloga Schrammla in Rennerja na razpravi, je govoril tudi gospod Ebenhoch. Takrat je imel dosti priložnosti, da bi označil svoje stališče glede tega perečega vprašanja; a kar je povedal, ni pokazalo nič srca za ljudstvo, ampak samo skrb za profite veleagrarcev. Gospod Ebenhoch se je bahal, da visoko drži zeleni prapor agrarcev in da ga bo vedno vihtel v zraku, in od moža s tem praporjem v roki je nemogoče pričakovati zmisla za najnujnejše potrebe ljudstva.

Ali vlada je vendar sklicala enketo?

Seveda jo je. Kajti v svojem srcu niso mogli gospodje ministri utajiti resnice, da je draginja v državi huda. Na vseh koncih in krajih so demonstracije ljudstva in na take manifestacije ne izženo najboljši agitatorji mož in žen, če jih ne izžene lastna in družin potreba. Temu ljudstvu je bilo treba pokazati, da «misli» vlada nanj; tembolj je bilo tega treba, ker je bila razburjenost po glasovanju v parlamentu še večja.

Pa so sklenili: «Govorimo torej o draginji. Slišimo enketo.»

Dični gospod Ebenhoch se moti. Bili so časi, ko se je s takimi sladkimi pesmicami zazibavalo vse ljudstvo praznega želodca v spanje. Sedaj se pa že precej ve, da je parlament tisti tribunal, ki ima reševati taka vprašanja in kdor nasprotuje rešitvi v parlamentu, od njega ni pričakovati, da bi ga tesno pospeševal na drugem mestu, kjer se ga sploh ne more rešiti.

Imeli smo torej dovolj vzroka, da nismo zaupali akciji vlade.

In že se pokazuje, da smo imeli prav.

V torek je imela ta enketa svojo prvo sejo. Povabljene so bile tudi nekatere delavske organizacije, in sicer so bili navzoči za nakupovalno družbo avstrijskih konzumnih društev na debelo, sodrug dr. Karpeles, za centralno zvezo avstrijskih konzumnih društev sodrug Exner, za strokovno komisijo pa poslanec sodrug Reumann.

Otvoril je enketo minister Ebenhoch, ki je pa takoj po pozdravu odšel, češ, da ima opraviti v parlamentu. Predsedoval je sekcijski predstojnik vitez Zaleski.

Sodrug dr. Karpeles je vprašal, ali se lahko vrši diskusija. Predsednik je pa odgovoril, da ministrstvo nima namena pripustiti diskusijo med člani enkete. (Kako naj taka enketa doseže namen, ve samo gospod Ebenhoch.)

V debati se je potem oglasil sodrug dr. Karpeles ter je izvajal sledeče:

Poljedelski minister je v svojem pozdravnem govoru prosil eksperte, naj imajo zaupanja v akcije in namene vlade. Oni krogi, ki jih zastopam jaz, imajo napram tem akcijam in namenom poljedelskega ministra ravno nasprotno od zaupanja in če bi bili imeli le sled zaupanja, bi jo bila odpravila ta enketa. Slišali smo vrsto monologov posemeznih ekspertov, ker ni bilo diskusije; kako naj se pride na ta način do kakšnega cilja?

Občinski svetovalec Leitner se je pritoževal, da so bile v letih 1878 in 1873 cene višje kakor sedaj in vendar se govori sedaj o draginji in celo nemiri se vrše. To se godi, ker vemo, da nismo v letu slabe letine, temveč da ima draginja druge vzroke, zlasti colninski tarif. Poljedelski minister je prepričan, da poljedelstvo ni krivo. Gotovo ne. Poljedelstvo sicer nakupičuje pridelke in čaka s prodajo ter izrablja položaj, ki je ustvarjen vsled visoke cene. Čeravno se znižujejo cene v inozemstvu, se v Budimpešti neprenehoma zvišujejo, da se doseže izravnanje z uvozom. Najbolj greni položaj to, da nimajo od zvišanih cen dobička avstrijski poljedelci; kajti izmed 3 milionov avstrijskih poljedelskih posestev jih je samo 18.000, ki obsegajo več kot 100 hektarov, na katerih se torej prideluje žito za prodajo. Vse drugo gre na Ogrsko; le Ogrsko profitira in rabi svoje dobičke, da si vzgaja industrijo, tako da imamo mi dvojno škodo.

Glede mesnega vprašanja stojim popolnoma na Klebinderjevem stališču. Zlasti zadruge za porabo živinjskih produktov niso zaslužile toliko baharije. Uvaževati bi bilo treba, ali ne bi kazalo, ustanoviti splošna konzumna društva za meso in če ne bi imela vlada zahtevati kredita za aprovizioniranje (za oskrbo z živili) velikih mest. Če se je sedaj cena žive živine nekoliko znižala, pride to odtod, da je cena piče zelo visoka in kmetje prodajajo zato živino. Edino, kar ima kmet od carinskega tarifa, je draginja piče. Sedaj prodajajo kmetje živino, drugo leto je bo pa primanjkavalo, tako da bomo imeli tedaj zopet visoke cene za živino in še višje cene za meso.

Uloga preprodaje, na katero polaga vlada toliko važnosti, se nanaša pač le na meso. Sicer pa vem, čeprav sem bil vedno nasprotnik tega prekupovanja, da igra ta prav ob času draginje najmanjšo ulogo. Openheimerjeva trditev, da prekupovalci vsled svojega velikega števila, torej vsled medsebojne konkurence znižujejo cene, je povsem napačna. Narobe! Posledica velikega števila prekupovalcev ni pocenjevanje, ampak podraževanje.

Ponavljam, da enketa v tej obliki ne more imeti nobenega uspeha. Ker se tiče sredstev vlade, bi bilo samo eno, ki bilo res kaj vredno: Odpraviti sedanjega poljedelskega ministra in odstraniti zeleno zastavo, ki vihra na poljedelskem ministrstvu.

Govorila sta tudi sodruga Exner in Reumann, ki je zlasti grajal, da je poljedelski minister takoj odšel, dasi nima v parlamentu nobenega opravka.

Zanimiva je pa še neka malenkost, tudi krščansko-socialni delavci so bili zastopani. Zanje je govoril neki Spalowsky, ki je — priporočal, naj se dovoli uvoz mesa iz inozemstva. Tako govore krščanski socialci zunaj, v parlamentu pa glasujejo **zoper** predloge, ki zahtevajo to, kar na enketah sami priporočajo!

Nesramnosti.

Težko si je misliti večjo nesramnost, kakor če se ljudje, ki so vsega siti, še norčujejo iz onih, ki trpe bedo. Tako nekrščansko ulogo igrajo sedaj naši klerikalci. V državnem zboru so z vso prevzetnostjo, ki je lastna tem ljudem, glasovali zoper nujnost Schrammlovega in Rennerjevega predloga; sedaj pa, ko bi bilo zanje najbolje, če bi se čim prej pozabilo na to izdajstvo, se pa bahajo in izmed vrstic vseh klerikalnih časopisov zija, trpečemu ljudstvu v zasmeh, beseda «lačenbergarji».

Prihajajo trenotki, ko se posamezni klerikalci sramujejo svojega početja in tedaj iščejo izgovore: «Predloga sploh nista bila nujna. Socialni demokratje so vložili svoje predloge zgolj iz demagogije. Potom nujnih predlogov se ne rešuje takih vprašanj.»

Vsi taki izgovori izražajo samo hinavščino. Kaj bi moglo biti nujnejšega, nego beda ljudstva, nego lakota in mraz? In kdaj naj bi bilo vprašanje draginje nujnejše, kakor sedaj? Draginja je dosegla tako stopnjo, da je že sedaj neznosna, neznosna v pravem pomenu besede in najmanjša stopnjica, za katero bi se še zvišala, bi bila katastrofalna za tisoč in tisoč ljudi. Mar to ne pomeni, da je stvar nujna?

In zima je začela. Nešteti so oni, ki se jim zaslužek po zimi zmanjša; na tisoče jih je, ki po zimi sploh nimajo dohodkov. Dovolj je, če se spomnimo na sezonske delavce, na zidarje i. t. d. Vse potrebščine se pa zvišajo ravno po zimi. Treba je tople obleke za odrasle in otroke, treba je kurjave, dan je kratek in svetilke porabijo trikrat, štirikrat toliko petroleja, kakor poleti.

Zimski čas je hud za delavsko ljudstvo, če je zima normalna. Strašen je, če se pridruži navadnim težavam še nenavadna draginja.

In vendar krščanskim ljudem v Avstriji draginja ni nujno poglavje! Seveda, oni lahko čakajo. V rezidencah katoliških škofov ni bilo nikdar pomanjkanja, fajmoštri morajo dobiti svojo bero, pa naj je čas za ljudstvo ugoden ali neugoden. Da, Šušteršič je grajščak, za Gostinčarja je državnozborski mandat pravi «Haupttreffer». Gospodje ne čutijo draginje.

Ali poslanci, tudi klerikalni, niso poslani v državni zbor, da bi glasovali o predlogih s svojega osebnega stališča, temveč, da bi zastopali interese ljudstva. In za ljudstvo je draginja nujna stvar . . .

Beseda «demagogija» se nikomur ne poda tako slabo kakor klerikalcem, pri katerih je vsaka kretnja, vsaka beseda demagogična. Z demagogijo pridobivajo mandate, z demagogijo napolnjujejo cerkve, z demagogijo pišejo svoje časopise, s pomočjo demagogije plezajo na ministrske sedeže. Demagogičen pa ne more biti predlog, ki se tiče resnične ljudske potrebe in ki je demokratičen od začetka do konca.

Pomen nujnih predlogov je seveda relativen. Ničesar se ne more doseči s takimi nujnimi predlogi, kakršne so prijatelji krščanskih socialcev vlagali začetkom sedanjega zasedanja in ki so jih krščanski socialci podpirali. Če se predlaga n. pr.: «Vlada naj odpravi draginjo premoga,» tedaj je to navadna burka, ki ne more imeti uspeha, zakaj visoka vlada lahko odgovori: «Saj bi rada, pa ne vem kako.» Toda socialni demokratje so vzeli vladi ta izgovor, kajti **vložili so izdelane zakonske na-**

črte, ki so natančno pokazali sredstva, s katerimi se lahko omeji draginjo. To so bili torej predlogi, s katerimi se res lahko reši stvar. In tukaj se pokazuje, da je demagogija ravno na strani pobožnih klerikalcev. Če bi bili socialisti vložili tako prazen predlog, kakor je n. pr. Gostinčarjev, čegar nujnost je končno še preklical, predlog, ki bi s flavzastimi besedami pozival vlado, «naj kaj ukrene proti draginji», ki pa ne bi podal nič stvarnega, tedaj je gotovo. da bi bili klerikalci kakor en mož glasovali za nujnost, da bi se ljudstvu prikupili, vladi pa ne zamerili. Če bi bili predlogi res taki, da se ž njimi nič ne doseže, bi bilo klerikalcem prav všeč; ker so bili resni, so pokopali nujnost.

In sedaj se še bahajo. Sedaj se upajo listi kakor «Slovenec», žugati poslancem, ki so glasovali za nujnost! To je vrhunec nesramnosti in izzivanje ljudstva, ki seveda res ne bi zaslužilo boljše usode, če si ne bi zapomnilo tega izdajstva in zasramovanja in če ne bi pri prvi bodoči priložnosti pokazalo klerikalcem vrat.

Politični odsevi.

Ministrstvo stalnih izprememb bi se lahko imenovalo Beckovo vlado. Izgubilo je že toliko starih in dobilo toliko novih udov, da že davno ni več, kar je bilo takrat, ko je Beck prevzel ministrsko predsedništvo. Minulo sredo se je predstavil zbornici zopet novi domobranski minister flm. Georgi. Skoraj nekam čudno je slišati, da so socialni demokratje ob tej predstavi — ploskali. Lahko se pa to razume, če se vé, da je bilo to ploskanje namenjeno padcu prejšnjega ministra Latscherja, ki je moral demisionirati, ker je odgovarjal na Schuhmeierjevo interpelacijo zaradi mučenja vojakov tako, kakor da bi imel pred seboj rekrute, ne pa zbornico poslancev.

Finančni minister Korytowski žuga, da odstopi, če zbornica ne sprejme znižanja sladkornega davka tako, kakor želi njegova ekscelenca, namreč za sedaj ne več kakor 6 kron in potem dvakrat po 3 krone. Radovedni smo, če se bo večina res ustrašila tega žuganja.

Ločitev cerkve od države bo zahteval nujni predlog, ki ga je napovedal poslanec profesor Masaryk v zbornici. Vendar se giblje stvar! Menda se nismo motili, ko smo dejali, da bodo sprožile nepremišljene Luegerjeve besede vprašanja, ki bodo krščanskim socialcem še zelo, zelo neljuba.

Krščanski socialci so igrali v debati o Masarykovem predlogu ulogo ubogih, vsega usmiljenja vrednih sirot. — Poslali so v ogenj profesorja Mayrja iz Innsbrucka, moža, ki je znanstveno zapečatil ničvrednost in blamažo klerikalizma. Bilo je že nerodno za njih stališče, da ga je branil mož, ki je bil v svojih mlajših letih nemški nacionalec in nasprotnik klerikalizma, a je potem postal zagrižen klerikalec, ne morda zato, ker bi se bilo v njegovi duši izpremenilo prepričanje, ampak iz onega vzroka, iz katerega tavajo pri nas na Slovenskem mnogi možakarji v klerikalni tabor: Iz čisto navadnega štreberstva. In pri novih pobratimih se je naučil vseh onih lepot, ki dičijo klerikalce: Pred vsem denunciantstva. Tudi v tej razpravi je paradiral z navadnimi denunciacijami. Vsaki stvarni polemiki z velepomembnim govorom profesorja Masaryka se je izognil z nerodnim izgovorom, da v zbornici ni prostor za take dispute. Tako ni čudno, da je naredil njegov «govor» celo pri njegovih pristaših zelo mučen vtisk.

Imeniten govor je imel v debati o nujnosti protiklerikalnega predloga sodrug Pernerstorfer, ki je bil izvoljen za generalnega govornika. Povedal je tehtne besede o razmerju med znanostjo in cerkvijo, zasolil jih je pa z duhovitimi opazkami, ki so razveseljevale svobodo ljubeče, a po klerikalni hinavščini so švrkale kakor udarci biča. «Krščanski socialci,» je dejal, «bi radi natvegili javnosti, da je katolicizem v Avstriji zatiran, da komaj životari, dočim imamo absolutno svobodo cerkve, ki je vedno zametavala socialno-demokratično stranko. Socializem je gotovo znanost in socialni demokratje bi se lahko pritoževali, da za to znanost ni prostora na avstrijskih vseučiliščih. Porazi klerikalizma na bojiščih pri Solferinu in Kraljevem gracu so bili blagoslov za Avstrijo in danes se ne bo več posrečilo, spraviti Avstrijo tja, kjer je bila tedaj! Današnji krščanski socialci so karikature krščanstva. Če govore krščanski socialci o svobodi nauka in vesti, se jih mora opozoriti na versko nasilje v ljudskih in srednjih šolah. Učitelji stoje povsem pod knutom katehetov. Socialni demokratje se ne čudijo, da bi krščanski socialci radi osvojili vseučilišča, kajti klerikalizem je nenasiten in hoče imeti vso moč. Socialni demokratje tudi vedo, da je krščanskim socialcem vera samo pretveza in da je njih boj političen.

Socialni demokratje so po svojem programu pristaši brezpogojne svobode vere in vesti ter svobode znanosti. To dvojno svobodo se pa le lahko doseže, **če dobimo čisto ločitev države in cerkve.** Proti klerikaliziranju vseučilišč se lahko da garancije z zakonom, ki jasno izraža, da sta vera in znanost ločeni področji.

Masarykov nujni predlog je bil v četrtek tudi v stvarni debati **soglasno** sprejet. Krščanski socialci so predložili malo izpremembo, katero je akceptiral sam predlagatelj Masaryk, ali ta amendement ni prav ničesar izpremenil na bivstvu in vsebini predlaga. Masaryk je začetkoma zahteval garancije, da bodo vseučilišča varovana pred katoliško-klerikalnim osvajanjem, krščanski socialec Drexel je pa predlagal garancije «pred vsakim strankarsko političnim napadom». Toda kaj bi bilo s tem izpremenjeno? Nihče drugi ni žugal z osvojevanjem, kakor Lueger, torej se to varstvo ne tiče drugih napadov, kakor klerikalnih. Vsak dvom pa izgine, ker je ostala utemeljitev predloga nedotaknjena; in ta utemeljitev se jasno sklicuje na Luegerjev govor, tako da je v predlogu vzlic izpremembi natačno povedano, zoper koga je sklenjen. Ostane torej resnica, da so si dali klerikalci sami klofuto.

Pernerstorferjev predlog, ki ga je vložil v razpravi s Masarykovem predlogu, da naj se odpravi teološke fakultete z vseučilišč, je bil odklonjen. Bilo bi namreč treba tudi zanj dvetretjinske večine in te ni dobil. Glasovali so zanj socialni demokratje, češki realisti, nemški liberalci in nemški nacionalci, izvzemši agrarce. Slovenski «svobodomisleci» so ostali za pečjo. Toda stvar ni pokopana. Socialisti vložе svoj predlog še nujnim potom in takrat bomo pazili, kako se bodo vedli naši liberalci.

Jugoslovanska zveza je skenila, da ne bo obstruirala nagodbe in da se tudi pri glasovanju ne odstrani, ampak da bo samo glasovala zoper nagodbo. Končno je torej vendar nekaj sklenila. Bil je res težak porod.

Dr. Lueger se je v stvarni debati o Masarykovem predlogu oglasil za besedo. Bili so časi, ko se je o Luegerjevih govorih moralo poročati, ko se je moralo polemizirati z njimi, ko ga je vsa zbornica poslušala, če je zinil. Tempi passati! Tako neslanih površnosti, kakor so prišle v sredo iz njegovih ust, še v dunajskem parlamentu ni slišati, razven če govori slučajno «glasoviti» Bielohlawek. Toda to ni posledica njegove ostarelosti. Lueger ni bil nikoli tisti velikan, kakor so ga slikali njegovi prijatelji vštevši naše klerikalce; bil je vedno površen domagog, frazast agitator in le to, da je porabil par šlagerjev, ki so bili ob tedanjem času na Dunaju popularni, ga je tako visoko vzneslo. Moč votlih fraz pa ni trajna. Lueger se ni obrabil, kajti na njem ni bilo ničesar, kar bi se lahko obrabilo; obrabile so se samo njegove fraze. Kar je pred desetimi leti vleklo, ne vleče več in zato je Luegerjeva glorija pri kraju. Tako pri kraju, da govore celo njegovi pristaši pomilovalno o njegovih besedah. Kaj se more hujšega zgoditi voditelju stranke, kakor da govore njegovi pristaši: «Nikari ne sodite tako hudo! Saj ni mislil tako?» — Tako daleč je prijadral dunajski demagog. In to cvete vsaki demagogiji.

Finančni minister Korytowski vpeljuje v politično prakso povsem nove navade. Pretečenega tedna je bila pri njem deputacija poštnih uslužbencev, prosit ga, naj ne dela težav regulaciji njih dohodkov. Gospod Korytowski je sprejel deputacijo in ko je videl, da jo vodi nekoliko socialno-demokratičnih poslancev, je hotel takoj porabiti priložnost za svoje posebne namene. Naravnost netaktno je dejal deputaciji, da ne more storiti ničesar, ker mu hočejo socialni demokratje znižati sladkorni davek. Ta agitacijska metoda je res nova. Ampak lojalna ni. Gospod Korytowski ve, ali bi vsaj moral vedeti, da je poštna uprava aktivna in je zatorej v prvi vrsti porabiti poštne dokodke za zvišanje plač poštnih uslužbencev. Seveda, če bi bila pošta pasivna, bi se lahko zahtevalo, da naj prispeva država z drugimi sredstvi, da ne bodo morali njeni uslužbenci stradati. Pa tudi tedaj bi bila naloga finančnega ministra iskati take vire, da se ne bi obremenjevalo siromašnih in najsiromašnejših slojev. Socialni demokratje so mu dali seveda tak odgovor, kakršnega so zaslužile njegove besede.

Hrvatski sabor je sklican na dan 12. decembra in zagrebški socialni demokratje ga bodo pozdravili z demonstracijo za splošno volilno pravico. Že večkrat smo opisali položaj na Hrvatskem in socialni demokratje imajo povsem prav, če naglašajo, da ni iz njega druzega izhoda, kakor volilna reforma. Sabor ni sklican v ta namen, da bi reševal nujna vprašanja dežele in naroda, ampak je samo šahova poteza ogrskega ministrskega predsednika Weckerla, ki ga je spravila hrvatska obstrukcija v ogrskem državnem zboru v hudo zagato. To obstrukcijo bi rad zlomil s sklicanjem hrvatskega sabora, ker misli na ta način prisiliti hrvatske delegate, da odidejo v Zagreb. Saboru bo pa predložen računski provizorij. Če se Frankova stranka zmeni s hrvatsko-srbsko koalicijo, tedaj je to račun brez krčmarja. Potem lahko ostane 20 delegatov v Pešti in to zadostuje, da nadaljujejo obstrukcijo. Ampak za bodočnost ni v tem nobene varnosti. Splošna volilna pravica bi pa popolnoma izpremenila položaj, kajti sabor, ki bi bil izvoljen na njeni podlagi, bi bil tako močan, da ga nobena Košut-Wekerlova vlada ne bi mogla zlomiti. Zato so socialni demokratje sklenili, da prirede ob otvoritvi sabora demonstracijo, s katero dokažejo, da zahteva narod volilno pravico. Če ima sabor dobro voljo, vpeljati volilno pravico, mu bo pa manifestacija socialnih demokratov najboljša opora.

V Nemčiji so s težavo zlimali vladni blok raznih liberalcev in konservativcev, ki je že nevarno pokal. Nekaj časa bo ta umetna stavba zopet stala. Za večnost pa ni.

Švedski kralj Oskar je v nedeljo umrl.

Iz stranke.

Okrajna konferenca na Jesenicah.

V nedeljo, 1. decembra t. l., popoldne se je vršila v prostorih hotela pri «Pošti» okrajna konferenca z dnevnim redom: 1. Poročilo. 2. Organizacija. 3. Časopisje. Zastopani so bili sledeči kraji: Radeče, Belapeč, Kranjska gora, Dovje, Hrušica, Jesenice, Javornik, Lesce-Bled, Koroška Bela, Sava, Boh. Bistrica.

Predsednik sodrug Trattner pozdravi navzoče zaupnike, razloži namen konference in jo otvori. Sodrug Ogris očrta specialne naloge konference.

O «organizaciji» poroča sodrug Čobal; povdarja potrebo politične organizacije in opozarja zlasti na zadnje dogodke v parlamentu. Razloži pomen politične organizacije in kako se jo mora izvesti. (Odobravanje.)

K tej točki govori tudi sodrug Bartl, ki poda sledeči predlog: «Današnja konferenca na Jesenicah sklene, da se ustanovi za Jesenice, Sava, Radeče, Belo peč, Kranjsko goro, Dovje, Hrušico, Javornik, Lesce, Bled, Radovljico, Koroško Belo, Boh. Bistrico in Trbiž okrajno politično organizacijo s sedežem na Jesenicah.»

Ta predlog je bil soglasno sprejet.

V odbor so bili izvoljeni sledeči sodrugi: Trattner, predsednik; St. Trojer, podpredsednik; E. Emich, zapisnikar; A. Poremsky, zap. namestnik; S. Ogris, blagajnik; B. Knez, blag. nam. Nato se je za tiste kraje, ki so bili zastopani, izbralo zaupnike.

Sodrug Tratner še enkrat razloži nalogo zaupnikov. Na to se določi strankin donesek.

O točki «časopisje» poroča sodrug Bartl, ki raztoži pomen strankinega časopisja in potrebo, da se to časopisje razširi med delavstvom. Povdarja, da je edino potom časopisja in strankinega tiska sploh mogoče doseči, da se delavci politično izobrazijo.

Apelira zlasti na železničarje, naj agitirajo in širijo «Rdeči Prapor». Zaupnikom naloži dolžnost, da agitirajo za list. Končno opozarja na delavski koledar, ki izide čez 2 ali 3 dni, naznani vsebino koledarja in pravi, naj se tudi ta širi, kolikor mogoče. (Odobravanje.)

Sodrug Čobal poroča na to o dogodkih v parlamentu in predlaga resolucijo, v kateri se izreka socialno-demokratičnim poslancem v državnem zboru hvalo ter obsoja izdajstvo tistih poslancev, ki so glasovali proti nujnosti predlogov draginje živil. (Soglasno z navdušenjem sprejeto.)

Konferenco je pismeno pozdravil sodrug dr. Anton Dermota, ki je podal v svojem pismu razne nasvete.

Tudi sodrug Kopač je pozdravil konferenco. Oboje se je vzelo z odobravanjem na znanje.

Po zaključni besedi predsednika sod. Trattnerja, v kateri se je zahvalilo sodrugom za udeležbo, se je konferenca končala z živio-klici na socialno demokracijo.

Tržaški zaupniki, pozor!

Dan, ko izide prva številka našega novega glasila «Delavski List», se bliža. Treba se je tedaj pripraviti že sedaj na resno delo, da pokažemo našim nasprotnikom, da živimo in napredujemo. Zato sklicujemo **na nedeljo, dne 15. decembra ob 10. uri zjutraj v Delavski Dom,** ulica Boschetto 5, II. nadstropje **zaupno zborovanje** z dnevnim redom: 1. Nov socialistični tednik v Trstu; 2. Strankine zadeve; 3. Slučajnosti. Sodruge pozivamo, naj se tega važnega zaupnega sestanka udeleže polnoštevilno.

Politični odbor
krajevne organizacije v Trstu.

Goriški zaupniki, pozor!

V nedeljo, dne 15. ti m. se vrši v Delavskem domu v Gorici ul. del Teatro št. 20., važna seja vseh odborov strokovnih in političnih organizacij iz Gorice in goriške okolice. Ker se gre za zelo važne zadeve, so naprošeni vsi odbori, da se te seje polnoštevilno udeleže.

Politični odbor
goriške krajevne organizacije.

Slovenski delavci!

V kakšnih gmotnih razmerah žive slovenski in italijanski težaki v Trstu, je znano. Živila se draže od dne do dne, a plače ostanejo vedno enake. Celo vojni minister zahteva za svoje oficirje višje dohodke, ker pravi, da se danes s staro plačo ne da več izhajati.

ŽELEZNIČAR

Priloga „Rdečemu Praporu“ št. 98.

Železničarji in organizacija.

Železničarjem, bodisi da so uradniki, uslužbenci ali delavci, ki so le že nekaj časa v službi in so zasledovali železničarsko gibanje, njegovo taktiko, njegove težave in uspehe, menda ni treba razlagati, da je organizacija neizogibno potrebna za dosego vsakega, bodisi tudi najmanjšega izboljšanja. Železničar, ki je napram organizaciji popolnoma indiferenten, to se pravi, ki se sploh ne zmeni za organizacijo in mu je vseeno, ali imajo železničarji kakšno organizacijo, ali je pa nimajo — tak železničar sodi dandanašnji v muzej za starino.

Najde se sicer še take starokopitneže, a njih število vendar pojema. Toda, če jih je še tako malo, škodljivi so celoti. Oni so pravzaprav največja ovira vsakemu gospodarskemu in socialnemu napredku in včasi so svojim organiziranim tovarišem bolj nevarni, kakor odkriti nasprotniki.

Organizacija železničarjev ni tajna. Tisti časi, ko so se morali skrivati vsi, ki niso bili zadovoljni z razmerami, ker se jih je preganjalo kot zarotnike in veleizdajalce, so tudi v Avstriji minili. Čeprav še nimamo tako združevalne svobode, kakor v mnogih drugih deželah, je vendar država izpoznala, da je tudi zanjo bolje, če se razvija pod njenimi očmi tisto gibanje, ki ga ni moči zadržati, kakor pa če bi se skrivalo v noči in megli. Kos društvene svobode so si priborili tudi avstrijski proletarci in nihče več jim je ne vzame.

Ker je pa organizacija delavstva, torej tudi organizacija železničarjev javna, ne ve samo ona, kakšno moč da ima, ampak tudi oblasti in podjetja so poučene o tem. Vsak posameznik, ki ni organiziran, stoji takorekoč na odru pred železniškim ministrstvom in pred železniškimi družbami in pravi: Glejte, saj še niso vsi organizirani.

Kaj to pomeni, vedo pač vsi železničarji, ki so se že kdaj bojevali za boljši položaj. Nemogoče bi bilo, prešteti vse tiste deputacije, ki so že kdaj romale k postajnim načelnikom, k skladiščnim ali kurilničnim predstojništvom, k inšpektoratom, k direkcijam in generalnim direkcijam, k ministrstvu. Dosegle niso navadno ničesar. Semtertja morda kakšno obljubo, kakšno prijazno besedo, priznanje, da so res slabi časi. Na uresničenje obljub se je potem čakalo toliko časa, da se je pozabilo nanje. Čez par let se je potem napisalo novo prošnjo, izvolilo novo deputacijo, pa je začela stara igra.

Zakaj je bilo tako?

Kdor je sprejemal take deputacije, je dobro vedel: «Saj se ne more zgoditi nič. Saj je na železnicah še preveč takih, ki se nič ne brigajo, ki niso organizirani.»

Kaj pa železničarji sami?

Tisti, ki so bili organizirani, v organizaciji utrjeni, ki so se že kaj naučili, bi bili marsikdaj resno odgovorili na prazne obljube, pa bi bili zahtevali dejanj. Toda vselej, če je prišlo tako daleč, pa so prešteli svoje vrste, so si morali reči: «Toliko in toliko jih je, ki se ne moremo zanašati nanje. Niso organizirani, ne poznamo jih v dušo. Kdove, kaj bodo storili, če začnemo boj? Kdove, če nas ne bodo izdali?»

Ta previdnost je bila zelo opravičena. Zakaj ne enkrat se je zgodilo, da se železničarji zatajili železničarje. Ne enkrat, da se zatrli boj svojih tovarišev neorganizirani železničarji sami.

Res ni preveč rečeno, če se pravi, da so bili neorganizirani železničarji celoti bolj nevarni, kakor sama kapitalistična podjetja. To velja pa tudi sedaj še, kajti vseh dni še ni konec in paradiža še nismo dosegli na avstrijskih železnicah.

Kar se je pridobilo, je nekaj vredno. Toda to ni pribito ali prikovano. Kar se da, se tudi lahko vzame, če tisti, ki je dobil, nima moči, da bi držal. Kapitalizem ima od nekdaj le navado, da rad z levico jemlje, če je z desnico kaj dal. Kar so železničarji pridobili, to si morajo tudi obvarovati; če ne bodo znali in mogli, bodo hitreje izgubili, nego so pridobili.

To res ne bi bilo nič novega. Že dostikrat se je zgodilo, da se je vpeljalo boljšo službo, a naenkrat se jo je zopet odpravilo, pa vpeljalo zopet slabšo. Železniško ministrstvo je izdajalo naredbe o službenem in delavnem času, a železnice so prezirale popisani papir. Čuvaji, skladiščni delavci, premikači, sprevodniki, strojevodje — vsi bi znali zapeti pesem o tem poglavju.

Zniževalo se je število uslužbencev in delavcev, kjer jih je bilo itak premalo. Črtalo se je doklade. Urejevalo se je turnuse tako, da so premije kopnele, kakor sneg spomladi.

Vse, kar se pridobi, je v nevarnosti, da se izgubi, če ni moči, da bi držala. Že za varstvo pridobitev je organizacija neizogibno potrebna.

Ampak železničarjem ni treba le varovati, kar imajo, pridobiti morajo več, če hočejo živeti. Pač je sedanja draginja nenaravna in z raznimi zakonodajnimi sredstvi bi se jo lahko omejilo. Ampak neko po draževanje je v kapitalistični družbi neizogibno. Zoper to je edina pomoč zvišanje dohodkov. Saj se je nekdaj res lahko živelo s 40 krajcarji na dan. Kje je pa danes tisti umetnik, ki bi se mu to posrečilo?

In kako naj v bodoče dosegajo železničarji več, če ne bodo imeli moči, če ne bodo imeli organizacije, in sicer take organizacije, da se lahko zanašajo nanjo?

Neorganizirani železničarji morajo kratkomalo izginiti, da pridejo boljši časi. To se pravi: One, ki še niso organizirani, se mora spraviti v organizacijo in se jih mora tam tudi držati.

Toda kako?

Včasi so se godili čudeži. Danes se ne smejo železničarji zanašati nanje. Sami od sebe ne bodo indiferentni drvili v organizacijo. Glavni vzrok je ta, ker je ne razumejo. Včasi so že tudi drugi vzroki, strahopetnost, lenoba, štreberstvo i. t. d. Ampak tudi to je včasi samo posledica neznanja. Sploh pa je največ tistih, ki bi hiteli, vpisati se, če bi dobro vedeli, čemu je organizacija. Nobena skrivnostna usta jim tega ne bodo razodela; samo pouk lahko pomaga.

Za uspešen pouk imamo pa v glavnem troje sredstev: Časopisje, agitacijo s shodi in agitacijo od moža do moža.

Tretje je najvažnejše. Časopisi prinašajo lahko najlepše nauke. Kaj pomaga, če jih železničarji ne bero? Govornik si lahko izkriči pljuča; kaj, če ga železničarji ne poslušajo? Pa še drugo. Mnogo jih je, ki prečitajo časopis. In všeč jim je, kar so brali — danes. Toda jutri je pozabljeno. Na shodu ploskajo govorniku. A ko izgine z odra, so izginile tudi njegove besede.

Treba je pa nepoučene pripraviti do tega, da res čitajo železničarske in delavske časnike, da res gredo na shode in tam poslušajo. Treba jih je pa tudi neprenehoma vspodbujati, da jim ostane živo, kar so čitali in slišali, ter da sami premišljujejo, da se prepričajo, da jim pride resnica v kri in v meso. Kajti s člani, ki imajo samo knjižico v žepu, se ne opravi nič. Močna bo organizacija le tedaj, če bo imela prepričane ude. In jasno je, mislimo, da je najbolj važno in potrebno, da organizirani sodrugi neprenehoma osebno agitirajo med neorganiziranimi tovariši, njim in sebi v prid.

Zahteve strojnega osobja na državnih železnicah.

Združeni udje personalnih komisij vseh ravnateljstev c. kr. državnih železnic in centralnega delavskega odbora so sestavili in predložili za strojno osobje: strojevodje, namestnike za strojevodje in strojne kurjače, sledeče zahteve:

1. Voznino, kilometrino in urnino naj se zviša za 50 odstotkov. Če te pristojbine kljub zvišanju ne dosežejo 100 kron na mesec, naj se popolni to svoto. Za kurjače naj se zviša postranske pristojbine tudi za 50 odstotkev in naj se garantira 70 kron na mesec. Ta določba naj pa velja samo do uresničenja zakonskega načrta.

2. Za sestavljanje turnusov naj se povabi od osobja izvoljene in naznanjene zaupnike.

3. Za namestnike strojevodje, ki so sedaj v službi c. kr. drž. železnice, naj se uredi dobo za plačilno povišanje, in sicer za prehodno dobo, po sledečih načelih:

a) Namestnike strojevodij, ki čakajo že polnih 8 let v tej kategoriji služabnikov, naj se takoj uvrsti v plačilno stopnjo s 1200 K in naj se jih imenuje za poduradnike, in sicer z ozirom na to, da je za dosego tega imenovanja po sedanjem avtomatičnem povišanju treba 8 let.

b) Namestnike strojevodij, ki opravljajo v rednem prometu službo strojevodij, naj se uvrsti v plačilno stopnjo z 1200 K in naj se jih imenuje za poduradnike, in sicer z ozirom na določeno zagotovilo, ki ga je dalo c. kr. železniško ministrstvo deputaciji strojevodij po razglasitvi prvega avtomatičnega povišanja.

c) Namestnikom strojevodij in strojevodjem, ki so pri prejšnji nerednosti poviševanja brez vzroka zaostali v avanziranju, naj se da z izravnalnim povišanjem priložnost, da dosežejo ono plačilno stopnjo, ki gre enako izprašanim, a v avanziranju srečnejšim tovarišem.

4. Upelje naj se za strojevodje, strojevodij namestnike in za pomožne namestnike strojevodij imenik po stopnjah kakor v ravnateljskem okraju Inomost.

5. Uravna naj se službeno dobo za strojno osobje, ki opravlja rezervno službo, v tem zmislu, da sledi 12 urni službi vedno reden 24 urni počitek.

6. Z nakladnim zvišanjem 1. januarja 1907 z zneskom 800 kron nastavljene kurjače, ki so dobivali prej 3 K 20 vin. dnine, naj se uvrste v plačilno stopnjo 900 K, veljavno od 1. januarja 1907. Povračilne zneske, ki se jim jih je svoj čas odtegnilo, naj se jim nakaže kot naknadno plačo.

7. Vse izkušnje, postavno namestniško in poduradniško skušnjo naj se napravi pred nastavljenjem, in sicer pred paritetično komisijo, v katero naj se povabi tudi enega izvoljenega strojevodjo.

8. Povprečna službena doba za strojno osobje v službi na progi naj se zniža z 11 na 9 ur.

9. Če opravlja strojevodja službo strojnega mojstra v substituciji, naj se ga odškoduje za to službo s 4 K na dan; vrhutega naj bo deležen tantijem, odnosno pavšala strojnih mojstrov, brez ozira na trajanje substitucije, po repartirani dejanski substitutični dobi.

10. Odpravi naj se zistem tantijem za strojevodje in strojne mojstre. Za strojne mojstre naj se določi kot odškodnino za izgubo tantijem mesečni pavšal 90 K. Tudi za strojevodje naj se določi fiksiran pavšal.

Personalna komisija južne železnice.

Dne 26. oktobra t. l. so imele vse tri sekcije personalne komisije seje, na katero je bil kot zastopnik delavcev povabljen sodrug Grüll.

Uradniški odsek je na tej seji podal predlog, naj se izreče gospodu generalnemu ravnatelju dvornemu svetniku dr. Egerju zahvalo za priboljške, ki jih je južna železnica pridobila. — Gospod dr. Weifner je na to omenil, da je zahvaljevanje stvar, ki jo je po navadi treba premisliti; vendar pa misli, da je to formalnost, kateri se vsakdo lahko pridruži.

Sodrug Grüll je izjavil približno sledeče:

Tudi jaz sem prijatelj olikanih oblik, ampak treba je tudi primerne resnobe. V tem slučaju je treba tudi vsako formalnost uljudnosti dobro premisliti, da ne bo razloga za napačno razlaganje. Javno se lahko prizna, da se je taktika južne železnice v dobrem zmislu razlikovala od ravnanja drugih privatnih železnic in če se hoče južni železniai izreči priznanje za to vedenje, vsled katerega se je izognila javnemu boju, se pridružijo tej izjavi tudi poduradniki, služabniki in delavci. Ali tudi z drugega stališča ne gre, da bi se zahvaljevali za pridobitve. Uslužbenci so si morali

priboriti vse koncesije kos za kosom. Razprave so bile podobne diplomatični vojni in kar so uslužbenci v tej vojni osvojili, to je bila zmaga. Lahko bi se pri upravi osmešili, če bi se naknadno zahvaljevali za to, kar smo si s takimi težavami priborili. V velikih potezah izvedena regulacija ima pa še mnogo nedostatkov in marsikaj trdega v sebi in dotične kategorije so zelo nepovoljne, pa bi si tako zahvalo neljubo razkladalo.

To izvajanje je naredilo tudi na drja. Weifnerja utisk, pa je podal predlog, naj se izreče upravi priznanje za njeno taktiko in pri tej priložnosti naj se ji naznani tudi tiste nedostatke in trdoče, ki so ostale pri regulaciji za posamezne kategorije.

Ta predlog je bil soglasno sprejet.

Potem je prišla na vrsto volitev odbora, ki ima preiskati pritožbe, katere prihajajo zaradi regulacije, da se upravi lahko predloži popoln in pregleden material. Ker je bil na sejo povabljen samo sodrug Grüll kot zastopnik delavcev, ampak nihče izmed delavcev, ni mogel biti v odbor izvoljen nihče izmed delavske skupine. — Sodrug Grüll se je zavezal, da povabi na prihodnjo sejo zaupnike delavcev, odnosno naznani gospodu Lebru njih imena in naslove, da jih lahko povabi.

Dne 4. novembra je sodrug Grüll izporočil gospodu Lebru obljubljeni imenik.

Dne 9. novembra je povabil zapisnikar personalne komisije izvoljeni odsek na sejo, na kateri ni bilo delavcev in tudi ne sodruga Grülla. Neki član skupščine slušabnikov je vprašal, zakaj da jih ni. Gospod dr. Weifner je odgovoril v navzočnosti gospoda Lebra, da se to ni moglo zgoditi, ker sodrug Grüll še ni oddal obljubljenega imenika.

Dne 13. novembra je bila zopet seja, na kateri so bili tudi delavci. Ker dr. Weifner ni preklical svoje izjave z zadnje seje, je zahteval sodrug Grüll besedo in je podal sledečo izjavo:

«Pred vsem konstatiram, da sem izročil gospodu Lebru, kakor sem obljubil, imenik delavcev za odsek pravočasno, namreč že 4. novembra. Mene torej ne zadene krivica, da delavci niso bili povabljeni na sejo 9. novembra. Pojasnilo drja. Weifnerja na zadnji seji glede te reči ne odgovarja resnici.

Nadalje konstatiram, da me je dr. Weifner na najprostejši način razžalil in mojo čast povaljal po blatu. Personalna komisija je sama sklenila, naj vložim tožbo zoper dra. Weifnerja. Prva razprava je bila določena za dan 24. oktobra pri okrajni sodniji v Badenu. Gospod dr. Weifner je prosil, naj se preloži obravnavo in naj se jo odkaže kakšnemu dunajskemu sodišču. Obravnava o drugi moji zoper drja. Weifnerja vloženi tožbi je imela biti dne 24. oktobra pred okrajnim sodiščem Wieden. Tudi ta obravnava je bila na prošnjo drja. Weifnerja, oziroma njegovega pravnega zastopnika, preložena. Ta taktika zavlačevanja pokazuje malo možatega poguma.

Ker je bil gospod dr. Weifner izključen najprej od sej koalicije, potem iz društva železniških uradnikov in ker je nastopal proti meni ne le zavratno, ampak tudi na najsurovejši način žaljivo, ne bi živa duša razumela, da sedim s tem gospodom še dalje pri eni mizi.

Izjavljam torej, da mi toliko časa ni mogoče, udeleževati se sej personalne komisije, dokler sodeluje pri njih gosp. dr. Weifner. Zato se odstranjujem. Kdor lahko to združuje s svojim ugledom, naj ostane; gospode, ki mislijo drugače, vabim, naj z menoj zapuste sejo.»

Po tej izjavi so se odstranili poduradniki, služabniki in delavci in ostali so samo zastopniki uradnikov in uradnic, en poduradnik, en služabnik in nekoliko povabljenih gostov. Zastopniki poduradnikov, služabnikov in delavcev so odšli v Delavski Dom in so se posvetovali o novem položaju. Na sejo so prišli potem tudi zastopniki strokovnega društva, gospod Weigl in dva zastopnika uradnikov, namreč strojni komisar Kriss in adjunkt Paulič. Po dolgi in temeljiti razpravi, katere so se udeležili vsi navzoči, je bilo najprej sklenjeno, da se obvaruje solidarnost z uradniki kakor doslej.

Z ozirom na to, da je gospod Lebr napovedal personalno komisijo za drugi dan ob 9. dopoludne pri generalnem ravnatelju gospodu dvornemu svetniku drju. Egerju, je bilo sklenjeno, udeležiti se tega obiska s pogojem, da se ga dr. Weifner ne udeleži.

Ta sklep je adjunkt gospod Paulič takoj naznanil zastopnikom uradnikov, ki so bili zbrani v Trojanovi gostilni, po telefonu. Prosil je, naj se mu naznani, ali polagajo uradniki večjo važnost na to, da se podpira stvar, ali pa na to, da je dr. Weifner poleg. Telefonični odgovor se je glasil: «Brez drja. Weifnerja ne gremo.»

S tem je bil položaj jasen.

Sklenilo se je, da gredo zastopniki poduradnikov, služabnikov in delavcev posebej k generalnemu ravnatelju in da razlože vzroke. Od vsake skupine sta bila izvoljena po dva zastopnika.

Tako se je končala ta seja.

Južni železničarji pri generalnem ravnateljstvu.

Dne 14. novembra ob pol 10. dopoldne se je oglasila deputacija poduradnikov, služabnikov in delavcev južne železnice pri generalnem ravnatelju, dvornem svetniku gospodu dr. Egerju.

Sodrug Grüll je nagovoril generalnega ravnatelja s sledečimi besedami:

«Cenjeni gospod dvorni svetnik!

Personalna komisija in zaupniki delavcev so nam s svojim sklepom naložili, izreči upravi priznanje za taktiko, ki jo je pokazala ob priliki zadnjega plačilnega boja, in Vas, gospod dvorni svetnik, prositi, da bi šli dalje na tej poti, pa kateri se lahko izravna marsikatero nasprotje, ki se zdi včasi nepremostno.

Pri tej priliki si dovoljujemo, naznaniti Vam, gospod dvorni svetnik, zakaj je prišla deputacija brez zastopnikov uradništva. Solidarnost vseh skupin, vštevši uradnike, obstoji slejkakorprej in samo gospod dr. Weifner, ki je, kakor znano, izključen iz svoje organizacije, je vzrok ločenega obiska.

Uradniki pridejo še danes k gospodu dvornemu svetniku, da naznanijo nedostatke in trde točke, ki jih ima regulacija.

Prav z ozirom na solidarnost, ki nas združuje z uradniki in ki nas sili, podpirati njih zahteve prav tako kakor naše, nam daje povod, da Vas prosimo, da izpolnite želje uradnikov.

Poduradniki, služabniki in delavci, ki so razdeljeni v toliko kategorij, še ne morejo razsoditi vseh posledic regulacije. Dobili smo sicer že mnogo pritožb o pomanjkljivostih, ampak še več jih moramo pričakovati in kadar bodemo imeli ves material, bode priložnost, da predložimo upravi.»

Gospod dvorni svetnik, ki je prav prijazno sprejel deputacijo, je zagotavljal, da se bo uprava vedno trudila, ohraniti dober sporazum z uslužbenci. Uprava je prevzela ob zadnji regulaciji breme, ki iznaša več kakor 5 milionov in je torej storila za uslužbence pravzaprav več, nego dovoljuje sedanji finančni položaj uprave. Sedaj je treba misliti šele na to, da se dobi sredstva in zato apeliram na pomoč vseh uslužbencev. Če se pokažejo bivstveni nedostatki za posamezne skupine, bo uprava izpolnila upravičene želje, kolikor dovolijo finančna sredstva.

Generalni ravnatelj se je še zahvalil deputaciji za obisk in se je prijazno poslovil.

Na to je odšla deputacija h gospodu ravnatelju Kaizlu, da se mu zahvali za objektivno in previdno vodstvo obravnav, in da ga prosi, naj nastopi kot predsednik personalne komisije za to, da se izpolni želje, ki jih predlože uradniki glede pomanjkljivosti regulacije, pa tudi tiste, ki jih predlože ostale skupine v bližnji dobi.

Gospod ravnatelj Kaizl je obljubil deputaciji, da bo porabil vsa sredstva, ki so mu na razpolago, da se izpolni upravičene želje.

S tem se je poslovila deputacija tudi od gospoda ravnatelja Kaizla.

Beležke.

Za načelnika na ljubljanskem južnem kolodvoru je imenovan dosedanji prometni kontrolor iz Celovca Johann Witzmann. Meščansko časopisje zmerja upravo južne železnice, da je nastavila Nemca. Zdi se nam, da bi bilo dobro, če bi se uprava obrnila na drugo adreso. Če bi bila politična taktika slovenskih meščanskih strank kaj vredna, pa ne bi dobivali vedno take pod nos. Toda nas zanima, kaj sme od novega načelnika pričakovati osobje. Najvažnejše je, da ne sledi Gutmannu, ampak da ravna v vsakem oziru pravično. Njegova dejanja bodo vodila našo sodbo.

Južna železnica je imela v prvih desetih mesecih letošnjega leta 108·12 milionov kron dohodkov, za 1·57 miliona več nego lani.

Obsojena zakonska dvojica. Znani nadsprevodnik Feliks Millner iz Ljubljane je bil dne 9. avgusta s svojo ženko v Gradcu na dopustu. Mož rad glasno govori in se rad malce postavlja. Tako je bilo tudi v gostilni pri «lokomotivi», kjer je bilo zbranih več železničarjev. Organizacija ga bode v oči in kjerkoli misli, da je priložnost, zabavlja in včasi tudi obrekuje. Tako je v družbi trdil, da si je prilastil sprevodnik sodrug Koller, ki je sedaj v Brucku v pokoju, leta 1897 ob razpustitvi organizacije več sto kron, in da je porabil denar zase. Nekateri sodrugi so ga takoj prijeli za besedo. On pa je gonil svojo in njegova žena mu je pomagala. To so sodrugi naznanili Kollerju, ki je vložil po drju. Uranitschu tožbo zaradi žaljenja časti. Na obravnavi sta se oba skušala izgovarjati, kakor je pač šlo. Priznala sta, da ne moreta sodrugu Kollerju ničesar očitati. Sodnik je prisodil njemu in njej po pet dni zapora. Morda sta sedaj ozdravljena.

Dr. Weifner, ki je ob zadnjem železničarskem gibanju na skupnih sejah nezaslišano žalil socialnodemokratično organizacijo in za kulisami intrigiral, je izključen iz društva železniških uradnikov.

Mariborska podružnica (delavnica) opozarja sodruge, naj se izven službe ne pečajo z mizarjem, odnosno sodarjem Bratschkotom. Mož ima manijo, pri vsaki priložnosti napadati in blatiti organizacijo in njene ude. Je namreč hud nemški nacionalec (saj je že njegovo ime — Bračko — pristno nemško-nacionalno). Naj se ne spuščajo ž njim nič v prerekanje, ampak če koga obrekuje, naj to naznanijo podružnici.

Pod Rožčico. Asistenta Haslacher in Köberl imata v dotiki z delavci zelo grobe navade, take, da je grobost že včasi surovost. Naj bi se poboljšala, dokler je čas.

Za železniška in delavska stanovanja. V železniškem odseku je minister dr. Derschatta predložil načrte glede stavbe dalmatinske, oziroma belokranjske železnice. Sodrug Tomschik je opozoril na to, da pri stavbi planinskih železnic ni bilo nič poskrbljeno za stanovanja, vsled česar so nastale hude zadrege, ter je opozoril, naj se pri stavbi nove železnice misli na to. Železniški minister je obljubil, da se zgodi.

Ogrska železničarska organizacija je objavila račun o svojem delovanju v prvih 10 mesecih svojega obstanka. Zveza je izdala za časopise in izobrazbo 44.000 kron, za podpore in pravovarstvo 5535 kron. Podružnice so izdale za podpore 2000 kron. Za začetek vsekakor lepo znamenje.

Stavka angleških železničarjev, ki so zahtevali znižanje delavnega časa, zvišanje plač in priznanje organizacije, je preprečena, ker so se železničarji sporazumeli z družbami, da odloči o zahtevi glede plač posebno razsodišče, druge zahteve se pa rešijo s tem, da bodo ustanovljene zbornice (komore) za posamezne kategorije, podobne našim personalnim komisijam, ampak s širšim delokrogom in z večjimi pravicami.

V Indiji je bila stavka strojevodij in kurjačev v okrajih Kalkuta in Asansoi. Vzhodno-indijska železnica, ki pride v poštev, ima 3500 kilometrov dolžine in 479.284 uslužbencev, med njimi 6850 Evropejcev, 9326 Evrazijcev, ostali so domačini. Indija in Birma imate strokovno zveze železničarjev s približno 50 podružnicami. Gibanje je že končano, natančni uspeh pa še ni znan.

Stavka strojnega osobja v Argentiniji, ki je bila spomladi, je končala s tem, da se je predložilo plačilne zahteve in skrajšanje delavnega časa posebnemu razsodišču. Sedaj se poroča, da je na temelju razsodbe izpolnjen največji del zahtev.

Sodrugi in somišljeniki!

„Rdeči Prapor“ je začel izhajati od 15. oktobra t. l. naprej **dvakrat na teden.**

Izhaja redno vsako **sredo** in **soboto** in velja za **avstro-ogrske kraje** za celo leto 10 K 40 vin., za pol leta 5 K 20 vin., za četrt leta 2 K 60 vin., mesečno 90 vin.

Za **Nemčijo** za celo leto 12 K, za pol leta 6 K, za četrt leta 3 K.

Za **Ameriko** za celo leto 14 K, za pol leta 7 K.

Upravništvo „Rdečega Prapora“.

Vsem stanovom so se izboljšale njih gmotne razmere. Kot eden zadnjih so prišli s to zahtevo tudi slovenski in italijanski težaki, a njih toli opravičen glas je našel pri gospodarjih zaprta ušesa.

V tem obupnem položaju so se poslužili združeni težaki edinega sredstva, ki jim je preostalo: pot samopomoči. Stopili so v stavko.

Vsak resničen prijatelj delavstva mora iskreno želeti trpinom boljšega kruha.

A kaj se je zgodilo? Ne samo gospodarji težakov, ki so bogati ob zaslužku delavstva, ampak oglasili so se kot novi sovražniki težakov **še voditelji „Narodne delavske organizacije“** v katere vodstvu sedita poleg drugih tudi dr. J. Mandič in dr. O. Rybař.

Ta N. D. O. nima z delavstvom nobene druge zveze, kakor da jih hoče izrabiti v svoje koristolovske namene! Gospodarji niso čuli joka delavskih žen in otrok, niso hoteli videti nobene revščine, nobene bolezni in prav tako tudi ne voditelji N. D. O.

Da bi preprečili dober vspeh stavke, so **organizirali stavkokaze** (krumirje). Sklenili so, boriti se na vso moč **proti** zahtevam težakov. Ni dovolj, da tišče gospodarji delavstvo za vrat in izsesavajo njegovo kri. Prišli so voditelji N. D. O. in ni jih bilo sram, javno povedati, da hočejo oni to vrv še bolj zategniti!

Slovensko delavstvo v Trstu je bilo na glasu, da je stalo doslej vedno združeno z delavci vseh narodnosti, kadar se je šlo za zboljšanje delavskih koristij. To pošteno ime slovenskega delavstva hočejo voditelji N. D. O. osramotiti; hočejo zasejati med dosedanjo solidarnost delavstva razpor, od katerega bi imeli koristi samo delodajalci. Nahujskati hočejo italijanske delavce proti slovenskim, ker vedo, da, kjer se dva prepirata, ima tretji dobiček.

Slovenski delavci! Protestirajmo energično proti takemu **intrigantstvu**, proti takemu **prodajanju delavskih interesov**. Dolžnost naša je, da se izjavimo solidarne s stavkujočimi težaki in jim izrekamo svoje popolne simpatije. Zapomnimo si pa dobro, da so voditelji «Narodne Delavske organizacije» dne 7 decembra 1907 skočili na stran kapitalistov in tako izdali najvitalnejše koristi stavkujočih težakov.

Slovenski strokovno organizirani delavci.

Socialni pregled.

Zavarovalnice proti nezgodam v Avstriji delajo z velikimi deficiti, kar dokazuje, da se je postavilo te zavode na povsem napačno podlago. Deficit je znašal leta 1904 — 5,746.106 kron, leta 1905 — 4,983.448 kron, leta 1906 — 7,751.037 kron. Največji primanjkljaj izkazuje zavarovalnica za Češko, namreč 3,623.599 kron, nižjeavstrijska 2,415.318 kron, moravska 788.372 kron, tržaška 438.200 kron, lvovska 280.464 kron, graška 189.681 kron, solnograška 15.400 kron. Odkar je vpeljano zavarovanje zoper nezgode so imele zavarovalnice 68,022.279 kron deficita, in sicer v Pragi 34,169.017 kron, na Dunaju 25.550.033 kron, v Lvovi 4,574.965 kron, v Trstu 1,990.398 kron, v Brnu 1,281.990 kron, v Solnogradu 455,073 kron.

Višji obrtni nadzornik za Avstrijo Mihael Kulka je dne 30. novembra na Dunaju umrl. Bil je eden izmed utemeljiteljev obrtnega nadzorništva v Avstriji, ter je deloval z veliko resnostjo, žal s premajhnim uspehom.

Stavka težakov v Trstu.

Pred kratkim so predložili tržaški težaki memorandum, v katerem so zahtevali uvedenje delavskih izkaznic, zvišanje plače in znižanje delavnega časa. V petek, dne 6. t. m., jim je pa zveza delodajalcev odgovorila, da ugodi zahtevi uvedenja delavskih izkaznic, za katere bi se sestavil posebni iz delodajalcev in delavcev sestoječi odbor. Zahtevam po zvišanju mezde in znižanju delavnega časa pa ne morejo za sedaj nič ugoditi in sicer vsled neugodnih razmer. To se je zdelo delavcem preveč, kajti po tolikem času, odkar je bila vložena spomenica, ob neprestanem podraževanju živil in še posebej ob dejstvu, da narede dninarji, izvzemši stalno nastavljenc, največ po 4 dni dela na teden, so bili popolnoma opravičeni pričakovati nekoliko več nego samo uvedenje izkaznic.

Po takem odgovoru delodajalcev ni ostalo delavcem drugega, nego poslužiti se zadnjega sredstva, namreč stavke. V nedeljo, dne 8. t. m., so na velikem shodu v gledišču «Fenice» soglasno sklenili stavko, ki je pričela že pretečeni ponedeljek.

Razmere tržaških težakov so bile v poslednjem času res neznosne, zato imajo v tem boju na svoji strani vso tržaško javnost, razven seveda slovenskih narodnjakov, oziroma voditeljev narodne «delavske» organizacije, ki so na shodu, ki se je vršil tudi v nedeljo, in katerega se je vdeležilo 68 delavcev tudi netežakov, sklenili, ne udeležiti se stavke. Ta sklep «Narodne delavske organizacije» je bil tudi pretečeni ponedeljek naznanjen stavkujočim težakom, katerim je bilo tudi sporočeno, da daje «Narodna delavska organizacija» na razpolago delodajalcem svoje organizirane krumirje.

Tako vedo zopet enkrat slovenski delavci v Trstu, da so slovenski narodnjaki v Trstu pripravljeni združevati se tudi z italijanskimi kapitalisti, da le lahko škodujejo slov. delavstvu. Sklep narodnih krumirjev je vnel med stavkujočimi silno razburjenje. Slov. organ. delavci so pa izdali poseben manifest.

Shodi.

Javen ljudski shod

skliče politični odbor jugoslovanske socialno-demokratične stranke v Trstu **v soboto, dne 14. decembra 1907 ob 8. uri zvečer** v veliki dvorani gostilne «Balkan» (prej gostilna Alla Grota) v ulici Tivernelo z dnevnim redom:

podraženje živil.

Delavci, udeležite se tega shoda polnoštevilno, da protestiramo energično proti podraževanju živil.

Nihče naj ne manjka.

Ljubljana. V nedeljo je bil ljudski shod v steklenem salonu kazinske restavracije z dnevnim redom «Politični položaj in dogodki v parlamentu». Čeprav je bil dnevni red važen in je bilo gotovo, da se bo govorilo o usodi, ki sta jo imela socialnodemokratična predloga radi draginje, vendar udeležba ni bila taka, kakor bi bilo pričakovati z ozirom na predmet. Ta zaspanost sodrugov, ki so rajši ostali doma, je prav vredna obžalovanja; nasprotnike se že toliko pozna, da porabijo radi še česar ni, kaj še, če najdejo res kako porabno priložnost. Če na takem shodu udeležba ne odgovarja resnosti predmeta, se ni čuditi, če potem trdijo klerikalci, da je draginja samo izmišljarija socialnih demokratov, v resnici pa da je ni. Sodrugi naj premislijo, da s tako brezbrižnostjo le škodujejo trudapolnemu delu svoje stranke, ki ima le tedaj lahko uspeh, kadar nastopajo delavske množice združene in zavedne, pa se taki pojavi menda ne bodo ponavljali. — Shod je otvoril sodrug Bartl. V predsedništvo so bili izvoljeni sodrugi Avbelj in Mudrovčič, poročal je pa o dnevnem redu sodrug E. Kristan. Ker se po njegovem obširnem govoru nihče več ni oglasil za besedo, je predsednik zaključil shod.

Iz Idrije. Rudarski shod pri Barbari, 8. t. m., je sklenil, da se za enkrat preneha z mezdnim gibanjem. 15% povišanje akordov se sprejme na znanje, istotako prestopanje iz nižjih razredov v višje. Mezdni fond ostane v hranilnici. Vsi rudarji se pozivljajo, da pristopijo v Unijo rudarjev, ker le trdni organizaciji se je zahvaliti za vse, kar se je že pridobilo. In pridobitve so velikega pomena za idrijske rudarje. Provizija se je zvišala vsakemu skoro za **dvestodvajset kron!!** Marca meseca l. 1908. pa bo zopet veliko zborovanje, na katerem se bo pregledalo, v koliko so se sedaj obljubljeni poboljški izpolnili. — Predavanji urednika «Svobodne Misli» L. Lotriča iz Prage sta bili izborno obiskani.

Domače stvari.

Prosto roko za glasovanje o nagodbi je dal jugoslovanski klub ljubljanskemu poslancu Hribarju in dalmatinskemu Ivčeviću. To se pravi, da bosta ta dva poslanca glasovala za nagodbo, vsi drugi člani pa proti njej. Uganka, kakšno nalogo ima in iz kakšne potrebe je nastala «jugoslovanska zveza», je res od dne do dne večja. Javno še sploh ni bilo povedano to, vsoj razloženo in utemeljeno ni bilo nikdar. Kar se je dalo posneti iz časniških polemik in iz slučajnih izjav, je bilo le to, da se je zveza ustanovila zaradi skupnega in složnega nastopa v narodnih vprašanjih. Nagodbo se nam je pa označevalo tudi za narodno vprašanje. In res igra narodnostni moment v njej dokaj važno ulogo. Samo tako pojmovanje je moglo voditi člane jugoslovanske zveze v Budimpešto, da bi dosegli enotno nastopanje cislitvanskih in translitvanskih Jugoslovanov. Posledica takega naziranja in onih posvetovanj pa logično ne bi mogla biti druga, nego da bi se ves jugoslovanski klub odločil za solidarno taktiko. Če smatra zveza nagodbo z jugoslovanskega stališča za koristno in potrebno, ne bi mogla skleniti nič druzega, kakor glasovati za njo; če jo izpozna za škodljivo, tedaj ni druge poti, kakor glasovati složno proti njej. A kaj se godi? Izza vseh priprav, posvetovanj in dogovorov, izza vsega naglašanja enotnega nastopa — nesoglasno glasovanje. Dolga overtura, ki pa konča z disakordom. Kakšen namen torej ima jugoslovanska zveza?

Delavska šola na mestni realki idrijski. Iz Idrije se nam piše: Profesorski zbor je razposlal sledeče naznanilo in vabilo: «Podpisani nameravamo otvoriti predavateljske kurze, natančnejše označene spodaj. Vabimo vse one, ki imajo resno voljo redno pohajati ta ali oni kurz, da napišejo svoja imena. Pripomniti je treba, da so ure predavanj tako izbrane, da bo omogočeno obiskovati poedinemu poslušalcu vse ali pa le posamezne kurze. Poleg tega bo v nedeljo, dne 15. decembra, v realčni telovadnici predavanje prof. Julija Nardina «O elektriki». Začetek ob 5. uri popoldne. Vstop vsakomur prost.» Predavali bodo: Prof. B. Baebler: Iz kemije. V kemičnem laboratoriju. Pritličje na desno. V petkih zvečer od ½9.—½10. ure. Prvo predavanje dne 13. decembra. Ravnatelj dr. St. Bevk: Opis človeškega telesa z zdravstvenimi opazkami. V sredih zvečer od ½9.—½10. ure. Lokal: Fizikalna učilnica. Prvo predavanje 18. decembra. Učitelj Engelbert Gangelj: Šola, njen razvoj, sedanjost, bodočnost. V nedeljo od 11.—12. dopoldne. Prvo predavanje dne 15. decembra. Profesor Mat. Pirc: Zemljepis Avstro-Ogerske. Ob četrtkih v fizikalni učilnici. Prvo predavanje dne 19. decembra od 8.—9. ure zvečer. Suplent Ivo Tejkal: Praktične računske vaje. Ob nedeljah od 10.—11. ure v učilnici VII. razreda. Prvo predavanje dne 15. decembra. Prof. dr. Dragotin Lončar: Početek in razvoj Avstro-Ogerske. Ob nedeljah od 9.—10. ure v učilnici VII. razreda. Prvo predavanje dne 15. decembra. Kdor želi pohajati ta predavanja, naj se oglasi v rudarski podružnici Idrija ali pa pri sodrugu Antonu Kristanu do **13. decembra.** Pouk brezplačen. Kdor se oglasi, naj se s samim seboj resno domeni, da bo reden slušatelj!

Zveza bolniških blagajn. Zbor delegatov zveze okrajnih bolniških blagajn v področju tržaške zavarovalnice proti nezgodam bo v nedeljo, 15. t. m., ob 11. dopoldne. Zbor se vrši v Trstu, v zbornici zavarovalnice proti nezgodam, ulica Valdirivo 40.

Hrvaški boj, ki se poostruje od dne do dne, tako, da mora v najkrajšem času počiti nekaj odločilnega, mora zanimati Slovence prav tako, kakor njih lastni boji. Če jugoslovanska ideja ni prazna fraza — in za nas je pribito, da **morajo** Slovenci z ozirom na svoj obstanek in razvoj iskati praktično rešitev tega problema — tedaj jim ne sme biti vseeno, kaj se godi sedaj onkraj Sotle. Wekerle-Košutova vlada, ki ima svojo eksistenco zahvaliti hrvatsko-srbski koaliciji in «reški resoluciji», se je popolnoma demaskirala in je pokazala, da je v svoji brutalnosti vsaj za sto odstotkov «radikalnejša», kakor je bila stara liberalna klika. Pokazala je povsem jasno, da smatra Hrvatsko in Slavonijo za par ogrskih komitatov, Hrvate za brezpravne podložnike Madjarov in da jih hoče brezpogojno porabiti za gnoj svoje narodnosti. Ta nevarnost je tudi za Slovence veliko večja, nego ves pangermanizem in vsa iredenta, kajti če bi se Madjarom posrečilo to uničevalno delo, tedaj bi bili drugi sovražniki s peščico Slovencev kmalu gotovi. Doslej je bilo središče boja v Budimpešti, v ogrskem državnem zboru. Tam je bitka za Hrvate momentano izgubljena. O tem ni dvoma. Madjari se ne ustrašijo nobene brutalnosti in nobene protipostavnosti. To so doslej že dokazali. In če nedeljske seje, odvzemanje besede in izključevanje hrvaških poslancev ne bo pomagalo, če hrvaški delegatje ne odidejo v Zagreb v sabor, če ne bi razpust sabora končal hrvatske obstrukcije, bi si madjarski mogotci v zadnji uri izmislili kakršnokoli protiustavno sredstvo, kakšno ogrsko «lex Falkenheyn» ali karkoli, da bi lahko dosegli svoj cilj. Prerešetavati, ali je bila dosedanja taktika Hrvatov v Budimpešti razumna ali ne, nima sedaj mnogo zmisla; le to se mora naglasiti, ker je trajne vrednosti, da splošna volilna reforma na Ogrskem tudi za Hrvate ni brezpomembna. Ali težišče vsega boja je prenešeno zopet v Zagreb. Dne 12. t. m. bo sabor odprt. Rakodczay bo zahteval provizoričen proračun, če se mu ga ne dovoli, pa razpusti sabor in razpiše nove volitve. Mogoče, celo verjetno je, da predloži vlada sama tudi volilno reformo, ampak da napravi med njo in med proračunsko indemniteto «junktim», to se pravi, da brez indemnitete ni volilne reforme.

Socialni demokratje se pripravljajo na veliko demonstracijo ob otvoritvi sabora; demonstrirati hočejo za splošno volilno pravico. Oni vedo, kaj hočejo. Meščanske stranke ne vedo tega. Če bi Rakodcsay predložil volilno reformo, pridejo v največjo zadrego. Same bi rade dobile razširjeno volilno pravico, ne upajo se pa plačati Rakodczayu one cene, ki jo zahteva.

Ta strah je znamenje velike politične kratkovidnosti. Volilna reforma na široki podlagi je na Hrvatskem tisti most, ki vodi z gotovostjo do temeljite izpremembe razmer. Volilna reforma da narodu tako odbojno moč, da se mu ni treba bati ne Košuta, ne Rakodszaya. Če morajo stranke v saboru za reformo Fuček-Rakodszayu votirati proračun, bo dežela morala nekaj časa prenašati Rakodczayev režim, ali z volilno reformo dobi zanesljivo orožje, da se ga reši. Če odbijejo reformo, imajo najlepše upanje, da se povrnejo Khuenovi časi. Akcijo socialnih demokratov za splošno volilno pravico morajo torej z največjo simpatijo pozdraviti vsi, ki hočejo, da se kdaj konča tiranija madjarske oligarhije.

Poslanec tržaške okolice dr. Rybař je govoril v državnem zboru. To je dogodek. Doslej niso njegovi volilci niti vedeli, da zna v zbornici ziniti. Ali imenitna figura je to! Šlo se je za varstvo znanosti pred klerikalizmom, a dični zastopnik tržaške okolice je govoril, kakor da ne bi vedel, zakaj se gre. Pritoževali se je, da se očita jugoslovanski zvezi obstrukcijo. Pripovedoval je mnogo o lojalnosti in dinastični vdanosti Jugoslovanov. Govoril je o podpisih na predlogu Hlibovickega, tožil je o nasilstvih, katerim so izročeni jugoslo-

vanski dijaki. Le tega nismo izvedeli od njega, kaj da misli «jugoslovanska zveza» o klerikaliziranju vseučilišč. In to je bila glavna stvar; za to se je šlo. Če bi bil Rybař vpletel vmes svoje opazke o slovenskih in hrvatskih dijakih in o rabukah na vseučiliščih, mu gotovo nihče pameten ne bi zameril. Ampak s takimi ovinki se ogniti glavnemu vprašanju, je navada «starih bab». Kaj pomenijo vse dijaške rabuke v primeri s tem, kar je Lueger govoril na katoliškem shodu? Če bi bil Rybař svobodomiseln, kakor se dela, bi mu bilo veliko bolje pristojalo, da bi bil povedal, kaj uganja tržaški Nagl z «Edinostjo» in kaj se godi v Ricmanjih. To bi bilo za bivstvo vprašanja, ki ga je stavil profesor Masaryk, veliko bolj značilno, kakor vse njegovo tarnanje. Ampak iz njegovega vedenja se vidi, da bi si rad zaslužil odpustek pri škofu Naglu. Okoličani, ki so mislili, da dobe svobodomiselnega poslanca, pa lahko vidijo, pri čem da so.

Klerikalni inteligent dr. Krek je imel v državnem zboru v razpravi o Masarykovem nujnem predlogu govor. Zelo zanimiv govor — ampak, če bi našim klerikalcem kaj veljal program in če bi imeli načela, bi morali na podlagi tega govora izključiti drja. Kreka iz svoje stranke. Nahajamo se v položaju, da lahko pohvalimo Krekove besede, ne morda zato, ker se je zelo dostojno obnašal napram socialnim demokratom, pač pa zato, ker je povedal marsikaj pametnega s krščanskega stališča. S krščanskega — ampak ne s klerikalnega. Dejal je n. pr., da je zelo potrebno, da bi se verni katoličani polotili problema ločitve cerkve in države. Take besede smo že slišali od Kreka. In zares, če hoče biti katoliška cerkev duševna organizacija, tedaj se mora zanašati na svojo lastno moč, ne pa na policijo in na kazenske paragrafe. Ločitev cerkve in države je z verskega stališča prav tako potrebna i opravičena, kakor s socialno-demokratičnega in dr. Krek razume to potrebo. Dejal je tudi to: Do svobodomiselnosti socialnih demokratov in filozofije vodi most, in to je zmisel za resnico in pravičnost.

Optime, dr. Krek!

Ampak nas ni presenetil ta govor. Že davno vemo, da ima dr. Krek znanja, ki si ga je pridobil tudi iz socialističnih spisov in da zna tudi misliti. Priznali smo mu to že večkrat. Toda za tem priznanjem stoji debela pika. Vemo namreč tudi, da nimajo lepe Krekove besede v državnem zboru nobenega pomena, razven — da osvetljuje brezbrižno hinavščino slovenskega klerikalizma. In te hinavščine je kriv tudi dr. Krek. Njegova duševna energija ne hodi z enakimi koraki, kakor njegovo znanje. Kajti če bi bil dovolj močan v svoji duši, tedaj bi moral vstati v svoji stranki pa jo postaviti pred alternativo: Ali obvelja to, kar učim jaz v zbornici, ali pa to, kar uganja klerikalna stranka ves čas. Dr. Krek je sociolog, pa je tudi katoliški duhovnik. In drugi je močnejši od prvega. Kadar bi sociolog rad prepričal duhovnika, mu ta zasikne: To ne sme biti — in sociolog Krek se ustraši duhovnika Kreka. Sociolog Krek ima nad seboj samo resnico, duhovnik Krek pa škofa Bonaventuro, civilnega škofa Šušteršiča, svojo kariero, svojo obleko in še druge instance. In ko je zvalil s svojega srca kamen v lepem govoru, ki je prišel iz njega, se vrne v svoj klub in je tam zopet pokorni sluga vseh zahtev, ki pljujejo njegovemu mnenju v lice. Če bi povedal Krek to, kar je govoril v zbornici poslancem, v svoji stranki tovarišem in če bi obstal na tem, da se prizna njegovo stališče, tedaj ne bi mogel biti ni uro več član «Slovenskega kluba» in «Slovenske ljudske stranke». Tako pa vsi njegovi govori niso vredni več, kakor da jih raznese veter. V zbornici je Krek dejal socialistom v petek pravične besede, drugi dan pa je legija klerikalnih agitatorjev lagala po vsej deželi, da so socialisti lupeži in razbojniki, ki požigajo cerkve in obračajo duhovnike na ražnju. In skoraj bi stavili: Kadar se bo v državnem zboru glasovalo o ločitvi cerkve in države, ne bo v zbornici ne Hribarja, ne Kreka.

Meniško uboštvo. Z Dunaja se nam piše: Cerkvene postave in državne postave so v Avstriji pogostoma soglasne; kajti Avstrija je vedno stala pod merodajnim uplivom katoliške cerkve. Včasi je pa to duhovnom samim neljubo. Znano je, da velja za menihe obljuba uboštva. Menih ne sme imeti osebne lastnine. Dokler je nima, je zelo navdušen za ta zakon. Stvar se pa izpremeni, če se pokaže menihu priložnost, priti do denarja. Župnik v Gänserndorfu, Alfons Schachner je benediktinec, član samostana v Melku. Ko je umrla njegova mati, je sveti mož popolnoma pozabil na obljubo uboštva in je zahteval zase tisoč kron vredne papirje, ki jih je zapustila pokojnica. Državni erar je pa na temelju klerikalne postave dejal, da menih ne more podedovati in ker ni drugih dedičev, zahteva država zapuščino zase. Na to je župnik-menih tožil. Pri deželni sodniji v Lincu je izgubil pravdo, ker se je sodišče sklicevalo na zakon. Menih pa procesira dalje in višje deželno sodišče na Dunaju ima sedaj odločiti, kdo ima prav, ali menih, ali pa postava.

Vojni minister je poslal poveljništvom na Ogrskem ukaz, da naj strogo zabranjujejo razširjanje socializma med vojaštvom. Povod mu je dalo to, da so našli v Velikem Varaždinu blizu vojašnice protimilitaristične plakate. Ukaz govori mnogo o patriotizmu, o disciplini in o podobnih lepih rečeh. Če bi gospod vojni minister podal recept, kako se odpravi socialno bedo brez socializma iz sveta, bi imel morda kaj uspeha. Dokler pa ekscelenca tega ne zna, se bo socializem razširjal, pa če izda vsak dan nov ukaz zoper socializem.

Krščanski socialci imajo vedno več domačih bojev. Njih glasila «Deutsches Volksblatt» na eni, «Reichspost» in «Vaterland» na drugi strani, se kregajo in zasmehujejo, «Deutsche Zeitung» je pa šla tja, kjer muh ni. Med Beckom in Geßmanom je pa baje že sedaj veliko nesporazumljenje. Tako je, kadar pridejo demagogi do moči.

Umetnost in književnost.

Pohujšanje v dolini šentflorjanski je naslov novi farsi Ivana Cankarja, ki bo prvič uprizorjena v slovenskem gledališču v Ljubljani, dne 20. t. m. Na to duhovito satiro opozarjamo vse sodruge in prijatelje Cankarjeve umetnosti. Po prečitanju tega imenitnega dela lahko izrekamo prepričanje, da bodo imeli poslušalci ob uprizoritvi izvanreden užitek.

Dopisi.

Trst. (Kriza v dramatičnem društvu.) Ko je letos tržaško dramatično društvo, največ po zaslugi profesorja drja. Merharja, začelo resneje delovati, nego v prejšnjih letih, se je zazdelo, da bi se iz teh novih začetkov polagoma res lahko razvilo slovensko gledališče v Trstu. Kdor zna ceniti kulturni pomen gledišča, je pozdravil prve kali novega življenja, ki je imelo dvigniti dramatično umetnost Slovencev v Trstu nad nivo votlega diletantizma. Seveda je pa bilo pričakovati, da se bo dramatično društvo zavedalo svoje umetniške naloge in se ne bo dalo vpreči pred voz kaki politični kliki. Kajti umetnost stoji nad strankami. Toda v Trstu imamo nekatere osebe, ki ne poznajo nič druzega, kakor najnižje strankarstvo in po njihovi zaslugi je nastala v dramatičnem društvu dovolj resna kriza. Povod je bil edino ta, da je predsedništvo tudi članom «Ljudskega odra» dovolilo znižane vstopnine na predstave dramatičnega društva. — Predsednik «Narodne organizacije» je obenem tudi podpredsednik dramatičnega društva. Njegova strankarska zagrizenost je pa tako velika, da ne zna misliti v dramatičnem društvu na koristi dramatičnega društva, temveč tudi tukaj se čuti samo podpredsednika svoje «Narodne organizacije». Očitno bi rad degradiral tržaško gledišče na filialko svoje psevdoorganizacije. Njegova tumasta zaslepljenost je kriva, da je demisioniral profesor Merhar, kar odkritosrčno obžalujemo, ker je bil vsled svojega znanja in svoje delavnosti najbolj poklican za to nalogo. — Če bi imeli gospodje od «Narodne organizacije» kaj zmisla za razvoj tržaškega slovenskega gledališča, tedaj bi sploh morali smatrati dramatično društvo za nepolitično in ga kot umetniško podpirati, ne pa mu delati še umazano konkurenco s svojimi posebnimi komedijantovskimi predstavami pod «spretnim» vodstvom klovna Jakliča. Povrnemo se še k stvari, ne v politične svrhe, ampak da skušamo pripomoči saniranju razmer, ki so gotovo škodljive razvoju slovenskega gledišča v Trstu.

Pulj. (Strankarski vandalizem.) Gotovo se ne najde izlepa kraja, kjer bi bilo javno življenje tako zastrupljeno, kakor v Istri in pred vsem v našem mestu. Ni ga dogodka, pa če bi bil še tako nepolitičen, da ga ne bi izrabile tukajšne meščanske stranke v svoje namene, pa če je stvar samaposebi še tako žalostna. Preteklo nedeljo se je primeril v okolici zločin: V pondeljek zjutraj so našli med Geležanom in Velikim vrhom ubitega delavca po imenu Šviligoj. Ubit je bil s kamenjem. Kdo je ubijalec, je do danes še neznano. Toda vseeno, ali prav zato kuje tukajšnje lokalno časopisje iz žalostnega dogodka političen kapital, in sicer na tako gnusen način, da se gabi že vsemu občinstvu. «Omnibus» polni in polni svoja predala s trditvijo, da so ga ubili Italijani iz Galežana iz političnega sovraštva, «Giornaletto» pa trdi, da so ga ubili njegovi prijatelji, s katerimi je bil v družbi. Pa to ni morda previdno izrekanje suma, temveč so trditve, kakor da bi bile dokazane in kakor da so bili gospodje žurnalisti navzoči pri dejanju. «Omnibus», listič najnižje sorte, se celo upa s svojim umazanim jezikom dolžiti jugoslovansko socialno demokracijo. Bilo bi preneumno, razburjati se zaradi tepčaste pisave žurnalističnih klovnov, ampak pokazati je treba, kam pes taco moli. Zakotni listič, ki bi mu narodnjaki, če bi jim bilo kaj ležeče na reputaciji svoje stranke, že davno prepovedali tako revolversko taktiko in žganjarski ton, išče samo priložnost, da se zaleti v socialiste in res je, da je konec ta, da naj se delavci «varujejo socialističnih agitatorjev in če ne gredo izlepa, naj jih izženo s silo». Temu se pravi v Pulju «politično pisanje»! V polemiko se pač ne bomo spuščali s tako blezgarijo. Ampak kar se tiče omenjenega umora, mislimo, da bi bilo treba rešiti nekoliko vprašanj, ki se vsiljujejo kar sama. Kako je to, da sta nesrečneža zapustila njegova prijatelja (mož in žena) v smrtni nevarnosti? Kako, da zbežita, pa še policiji ne naznanita umora, čeravno sta vedela, da je njun tovariš mrtev? Čudno je vsekakor, da je policija našla pri mrliču samo 98 vinarjev, prav toliko, kolikor velja vozni listek v Pulj iz Dinjana, kamor so bili šli prej vsi trije na postajo, kjer so pa zamudili vlak, prijatelja sta ga pa potem naprosila, naj gre ž njima peš v Pulj. Baje je znano, da je imel denarja pri sebi. Po cesti, na kateri se je zgodil umor, se je bil peljal kolesar z biciklom. Ko je zjutraj izvedel za zločin, je rekel, da ni videl ničesar. Ko je pa sodišče javno razglasilo, naj se oglasi kolesar, ki se je peljal po oni cesti, je pa na sodniji dejal, da je videl gručo ljudi, ki so skrivali mrliča, da ga on ne bi videl. Bilo bi vsakakor nenavadno, da bi zločinci, ko izvrše umor, stražili mrliča; čudno je pa tudi, da kolesar najprej ni videl ničesar, naenkrat pa kar gručo ljudi. Afera je gotovo zamotana. Sodišče samo stoji menda še pred uganko. V takem položaju dolžiti kar cele stranke umora je pa najmanj frivolna brezvestnost.

Razprodaja.

4 pare čevljev za 6 kron.

Po nakupu velike množine čevljev se oddajo čevlji kratek čas po sramotno nizki ceni, 1 par moških in 1 par ženskih čevljev z nabitimi močnimi podplati, nadalje 1 par moških in 1 par ženskih modnih čevljev, vsi 4 pari elegantni, močni za zimo. Velikost po cm. Vsi 4 pari stanejo samo 6 kron. Razpošilja se po povzetju. Zamena dovoljena. Ako blago ne ugaja, se denar vrne.

D. Kessler, Krakov 63/8.

Delniška družba združenih pivovaren Žalec in Laški trg

Telefon št. 168. **v Ljubljani** Telefon št. 168.

priporoča svoje

izborno pivo v sodcih in steklenicah.

Telefon št. 187. ZALOGA V SPODNJI ŠIŠKI. Telefon št. 187.

26—26

Izdajatelj in odgovorni urednik Fran Bartl.

Tiska Iv. Pr. Lampret v Kranju.